simeneh Bekele 2025

simenehyes@gmail.com

ፍጥረት፣ ውድቀት እና ድነት

የሰው ልጅ አመጣጥ፣ የሞራል ሁኔታ እና የመጨረሻ እጣ ፈንታ

የሰው ልጅ አመጣጥ፣ የሞራል ሁኔታ እና የመጨረሻ እጣ ፈንታ ጥያቄ የክርስትና ነገረ መለኮት ዋንኛ ትምህርት ነው። ቅዱሳት መጻሕፍት እግዚአብሔር ዓለምን እና በውስጡ ያለውን የሰው ልጅ "እጅግ መልካም" (ዘፍጥረት 1:31) አድርጎ እንደፈጠረ ገልጸዋል። ሆኖም ብዙም ሳይቆይ፣ይህ ታሪክ ወደ አሳዛኝ ሁኔታ ይለወጣል። የመጀመሪያዎቹ የሰው ልጆች በእግዚአብሔር ላይ ያምፃሉ፣ ይህም ኃጢአትን፣ መከራን እና ሞትን አንድ ጊዜ ፍጹም ወደነበረው ዓለም ያመጣል።

በዚህ ጽሑፍ ውስጥ፣ የኃጢአት አስተምህሮ እንደ ፍልስፍናዊ ረቂቅ አስተሳሰብ ሳይሆን፣ ለሰው ልጅ ጥልቅ ስብራትና በዓለም ላይ ለሚታየው የክፋት ቋሚ መኖር ምላሽ ሆኖ ቀርቧል። የአዳምና የሔዋን ውድቀት የጥንት ታሪክ ብቻ ሳይሆን፣ የሰውን ልጅ ሁለንተናዊ ሁኔታ የሚያንፀባርቅ ነው፡- ይኸውም ከእግዚአብሔር የተለየ፣ በኃጢአት የታሰረና ጸጋን የሚሻ መሆኑ ነው። ሐዋርያው ጳውሎስ በሮሜ 5-8፣ በኤፌሶን 4 እና በቆላስይስ 3 ጽሑፎቹ ላይ፣ በ“አሮጌ ሰው” እና “አዲስ ሰው” መካከል ባለው ንጽጽር የዚህን የሰው ልጅ ሁኔታ ጥልቅ ሥነ-መለኮታዊ ትንተና አቅርቧል። ሮሜ 5:12 ላይ “ስለዚህ ምክንያት ኃጢአት በአንድ ሰው ወደ ዓለም ገባ በኃጢአትም ሞት፥ እንደዚሁም ሁሉ ኃጢአትን ስላደረጉ ሞት ለሰው ሁሉ ደረሰ፤” ተብሎ እንደተገለጸው፣ የሰው ልጅ የወረሰውን ኃጢአተኝነት ያሳያል። በኤፌሶን 4:22-24 አማኞችን “ፊተኛ ኑሮአችሁን እያሰባችሁ እንደሚያታልል ምኞት የሚጠፋውን አሮጌውን ሰው አስወግዱ..ለእውነትም በሚሆኑ ጽድቅና ቅድስና እንደ እግዚአብሔር ምሳሌ የተፈጠረውን አዲሱን ሰው ልበሱ።” ብሎ ያሳስባል። በቆላስይስ 3:9-10 “እርስ በርሳችሁ ውሸት አትነጋገሩ፥ አሮጌውን ሰው ከሥራው ጋር ገፋችሁታልና፥የፈጠረውንም ምሳሌ እንዲመስል እውቀትን ለማግኘት የሚታደሰውን አዲሱን ሰው ለብሳችሁታል።”

ለጳውሎስ፣ "አሮጌው ሰው" የወደቀውን፣ የአዳምን ተፈጥሮ፣ በኃጢአት፣ በሞት እና ከእግዚአብሔር ጋር በጠላትነት የተገለጸውን ይወክላል፣ "አዲሱ ሰው" ደግሞ በክርስቶስ ያለውን የተቤዠውን ሰው ያንፀባርቃል፥ ይህም በጽድቅ፣ በቅድስና እና በመንፈሳዊ ሕይወት የተገለጸ ነው። በዚህ ጉዞ አማካኝነት የክርስትና ወንጌል ስለ ሥነ-ምግባራዊ መሻሻል ብቻ ሳይሆን፣ ከኃጢአት በታች ካለው አሮጌው ማንነት ወደ ተነሣው ጌታ ጋር ባለው አንድነት ወደ አዲሱ ማንነት ስለሚደረግ ሥር ነቀል ለውጥ መሆኑን እንረዳለን።

ፍጥረትና የእግዚአብሔር መልክ

የክርስትና የሰው ልጅ ጥናት የሚጀምረው፣ የሰው ልጅ በእግዚአብሔር መልክና ምሳሌ መፈጠሩን በሚገልጸው ማዕከላዊ የመጽሐፍ ቅዱስ አዋጅ ነው (ዘፍጥረት 1:26–27)። ይህ አስተሳሰብ (ኢማጎ ዴይ) ረቂቅ ሐሳብ ብቻ ሳይሆን፣ የሰው ልጅን ማንነት፣ ዓላማ፣ ክብርና መለኮታዊ ተልዕኮ የሚገልጥ መሠረታዊ እውነት ነው። የእግዚአብሔር መልክ ሰብአዊነትን ከሌሎች ፍጥረታት በመለየት፣ የሰው ልጅ ከፈጣሪው፣ ከሌሎች ሰዎችና ከተፈጠረው ሥርዓት ጋር ያለውን የኪዳን ግንኙነት ያሳያል።

ፍጥረት በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ

መጽሐፍ ቅዱስ የሚጀምረው በእግዚአብሔር ሉዓላዊ ኃያል አዋጅ ነው፡ “በመጀመሪያ እግዚአብሔር ሰማይንና ምድርን ፈጠረ” (ዘፍጥረት 1:1)። ይህ ፍጥረት በአጋጣሚ የመጣ ሳይሆን፣ እግዚአብሔር ሁሉን በቃሉ ወደ ህልውና እንዲመጣ ያደረገው ሆን ተብሎ የተፈጸመ፣ ዓላማ ያለው ተግባር ነው። አጽናፈ ሰማይ የተፈጠረው በጨለማና በውጥረት ከሚፈጠር ግጭት ሳይሆን፣ የእግዚአብሔርን ሉዓላዊነት፣ ፍጹም መልካምነትና ሥርዓታማነት ከማንጸባረቅ ነው። “በእግዚአብሔር ቃል ሰማዮች ጸኑ፥ ሠራዊታቸውም ሁሉ በአፉ እስትንፋስ” (መዝሙር 33:6) ተብሎ እንደተገለጸው፣ መለኮታዊው ቃል የፍጥረት ኃይል መሠረት ነው።

የፍጥረት ሂደት የሰው ልጅ በመፈጠር ይደመደማል። ከእያንዳንዱ የፈጠራ ሥራ በኋላ “መልካም” ነው ሲል፣ ከሰው ልጅ ፍጥረት በኋላ ግን “እጅግ መልካም” (ዘፍጥረት 1:31) በማለት አውጇል። ይህ የፍጻሜ አዋጅ የሰው ልጅ በፍጥረት

ውስጥ ያለውን የማይተካና ልዩ ሚና ያሳያል። በተጨማሪም “ሁሉ በእርሱ ሆነ፤ ከሆነውም አንዳች ስንኳ ያለ እርሱ አልሆነም” (ዮሐንስ 1:3) ተብሎ እንደተነገረው፣ ፍጥረት ሁሉ በክርስቶስ አማካኝነት ተፈጥሯል።

ሰው የፍጥረት አክሊል፡ መለኮታዊው ውክልና

የሰው ልጅ መፈጠር የፍጥረት ታሪክ ከፍተኛው ነጥብ እና የእግዚአብሔር የ6 ቀኑ የፈጠራ ሥራ ፍጻሜ ነው። “እንደ ወገኑ” ከተፈጠሩት እንስሳት በተቃራኒ፣ የሰው ልጅ የተፈጠረው በቀጥታ “በእግዚአብሔር መልክ” ነው (ዘፍጥረት 1:26–27)። ይህ ልዩ አፈጣጠር የሰው ልጅ በፍጥረት ውስጥ ያለውን ልዩ ቦታ፣ የመለኮታዊ ውክልና ሥልጣን የተሰጠው ፍጡር መሆኑን ያረጋግጣል።

የእግዚአብሔር መልክ ትርጉም

በዕብራይስጥ tselem (መልክ) እና demut (ምሳሌ) የሚሉት ቃላት የሰውን ልጅ ሚና እንደ መለኮታዊ ወኪልና የመመሳሰል ተሸካሚ መሆኑን ያስረዳሉ። በጥንቱ ዓለም የንጉሡ “ምስል” በሩቅ አካባቢ ሥልጣኑንና መገኘቱን እንደሚያመለክት ሁሉ፣ የሰው ልጅም በምድር ላይ የእግዚአብሔርን አገዛዝና ክብር እንዲወክል ተፈጥሯል። መጽሐፍ ቅዱስ የአካል መመሳሰልን አይጠቁምም (እግዚአብሔር መንፈስ ነው - ዮሐንስ 4:24)፤ ይልቁንም ባሕርያዊ፣ ተግባራዊና ግንኙነታዊ ገጽታዎችን ነው።

የኢማጎ ዴይ ሥነ-መለኮታዊ ገጽታዎች

የመልክ ገጽታ	መግለጫ እና ትኩረት
የባሕርይ ትርጓሜ	ይህ እይታ የኢማጎ ዴይ የሚኖረው በሰው ልጅ ውስጣዊ ባሕርያት፣ እንደ ምክንያታዊነት፣ ሞራላዊ ሕሊናና መንፈሳዊ ችሎታ ውስጥ ነው። እነዚህ ባሕርያት የሰው ልጅ ከእግዚአብሔር ጋር እንዲገናኝ፣ ትእዛዙን እንዲገነዘብና እንዲያቅድ ያስችለዋል።
ግንኙነታዊ ትርጓሜ	እግዚአብሔር በባሕሪው ሥላሴ እንደመሆኑ ግንኙነታዊ ነው። በመሆኑም የእግዚአብሔር መልክ በሰው ልጅ ከእግዚአብሔር ጋርና እርስ በእርስ ባለው ኅብረት ውስጥ ነልቶ ይታያል። “ወንድና ሴት አድርጎ ፈጠራቸው” (ዘፍ. 1:27) የሚለው ቃል መልክ በተለይ በማኅበረሰብ ውስጥ በፍቅር፣ በፍትሕ እና በታማኝነት ግንኙነት ውስጥ እንደሚገለጥ ያሳያል።
ተግባራዊ ትርጓሜ	ይህ አመለካከት የሰውን ተልዕኮ ያነላል። የሰው ልጅ የእግዚአብሔርን ጻድቅና በጎ አገዛዝ በማንጸባረቅ ምድርን እንዲገዛና እንዲያስተዳድር ተሹሟል (ዘፍ. 1:28)። እውነተኛው ሥልጣን ብዝበዛ ሳይሆን ጥንቃቄ የተሞላበት መጋቢነት ነው።

እነዚህ ሦስት ገጽታዎች የኢማጎ ዴይ ህልውናን፣ ግንኙነትንና ተልዕኮን በአንድ ላይ አጠቃልለው ያቀርባሉ።

የሥነ ምግባር መሠረት

የእግዚአብሔር መልክ አስተምህሮ ለእያንዳንዱ ሰው የማይነጥፍ ክብርና ዋጋ መሠረት ነው። የሰው ልጅ ዋጋ የሚወሰነው በምርታማነት፣ በዘር፣ በጾታ ወይም በማኅበራዊ ደረጃ ሳይሆን፣ በፈጣሪው መልክ በመፈጠሩ ነው። ይህ መለኮታዊ እውነት ሁሉንም ዓይነት ጭቆና፣ ኢፍትሐዊነትና መድልዎ ይቃወማል። “የሰውን ደም የሚያፈስ ሁሉ ደሙ ይፈሳልና፤ እግዚአብሔር ሰውን በመልኩ ፈጥሮታልና” (ዘፍጥረት 9:6) እንደሚለው፣ ሌላውን ሰው መጉዳት ማለት የእግዚአብሔርን መልክ መናቅና ማዛባት ማለት ነው።

ቅዱሳት መጻሕፍት ሁሉም ሰው፣ ከማኅበራዊ ደረጃው ወይም አካላዊ ሁኔታው የተለየ፣ የእግዚአብሔርን መልክ እንደሚሸከም ያረጋግጣሉ። ይህ ሁለንተናዊ እኩልነት ለፍትሕ፣ ለሰብአዊ መብቶችና ለምሕረት መሠረት ሲሆን፣ በዓለም ላይ የሚታዩትን የዘረኝነትና የብዝበዛ ሥርዓቶችን በግልጽ ይቃረናል።

ውድቀትና የመልክ መዛባት፡ የኃጢአት ውጤት

በዘፍጥረት ምዕራፍ 3 የተመዘገበው የሰው ልጅ ወደ ኃጢአት መውደቅ የእግዚአብሔርን መልክ በጥልቅ ጎድቶታል። ምንም እንኳን መልክ ሙሉ በሙሉ ባይጠፋም፣ የኃጢአት መበከል የመልኩን አገላለጽ አዛብቶታል። አሁንም የመልክ ተሸካሚዎች ብንሆንም፣ የእግዚአብሔርን ባሕርይ የማንጸባረቅ ችሎታችን በተፈጥሮ ብልሹነት ተበላሽቷል። ይህ መዛባት በግንኙነት መፍረስ፣ በሥነ ምግባራዊ ውድቀት (ሮሜ 3:23) እና ከእግዚአብሔር በመራቅ ይገለጻል።

ከውድቀት በኋላም መጽሐፍ ቅዱስ የመልክ መኖሩን ያረጋግጣል (ያዕቆብ 3:9)። ይህ የነገረ መለኮት ውጥረት የሰውን ልጅ ታላቅ የፈጠራ ችሎታ ከጥልቅ የክፋት ዝንባሌ ጋር መኖር እንዴት እንደሚችል ያስረዳል። ኃጢአት መልክን ሙሉ በሙሉ ባያጠፋውም፣ የእግዚአብሔርን ዓላማ የመፈጸም ችሎታችንን አዳክሟል።

ክርስቶስ ፍጹም የእግዚአብሔር መልክ እና ሥነ ምግባር

አዲስ ኪዳን ኢየሱስ ክርስቶስን ፍጹምና እውነተኛ የእግዚአብሔር መልክ በማለት ይገልጻል፡ “እርሱም የማይታይ አምላክ ምሳሌ ነው...” (ቆላስይስ 1:15) እና “እርሱም የክብሩ መንጸባረቅና የባሕርይው ምሳሌ” (ዕብራውያን 1:3)። አዳም የከዳውን የውክልና ሥልጣንና ግንኙነት፣ ክርስቶስ በፍጹም ታዛዥነትና ፍቅር ሙሉ በሙሉ መለሰ። በክርስቶስ ሕይወትና ሥራ፣ የእግዚአብሔር መልክ ሙሉ በሙሉ ተገለጠ።

በክርስቶስ ያለው ድነት የእግዚአብሔርን መልክ መመለስ ነው። አማኞች በመንፈስ ቅዱስ ሥራ አማካኝነት “በፈጣሪው መልክ እውቀትን በማግኘት እየታደሰ ያለውን አዲሱን ሰው ለብሳችሁአልና” (ቆላስይስ 3:10)። ይህ ሂደት ቅድስና ሲሆን፣ በውስጡም “ክብር በክብር ወደዚያው መልክ” እንለወጣለን (2ኛ ቆሮንቶስ 3:18)።

> የእግዚአብሔር መልክ በግል፣ በማኅበራዊና በፖለቲካዊ ሕይወት ውስጥ የሥነ ምግባር ኃላፊነትን ይጥላል። ክርስቲያኖች የድሆችን፣ የተጨቆኑትንና የተገለሉትን ክብር እንዲከላከሉ ተጠርተዋል። ወንጌላዊነት ስለ

> ግለሰብ ነፍስ ድነት ብቻ ሳይሆን፣ በክርስቶስ ያለው የሰው ማንነት መታደስ ነው። ቤተክርስቲያን የታደሱ ግንኙነቶችን፣ ፍትሕንና ጎብረትን በመመሥረት፣ ለእግዚአብሔር የቤዛነት ዓላማ ሕያው ምስክርነት መስጠት አለባት። በሰብአዊነት መውረድ እና በሥነ ምግባራዊ ግራ መጋባት በተሞላው ዓለም ውስጥ፣ እግዚአብሔርን ማክበር፣ እርስ በእርስ መዋደድ እና ፍጥረትን በታማኝነት መጋቢነት ማስተዳደር ፤ የሰው ልጅን ወደ መጀመሪያው ተልዕኮው የሚጠራ ኃይለኛ እውነት ነው።

ውድቀትና ውጤቶቹ

በዘፍጥረት መጀመሪያ ምዕራፎች ላይ የተሳለው ፍጹም፣ ውብና ስምምነት የነበረው የፍጥረት ታሪክ፣ በምዕራፍ 3 ላይ የሰው ልጅ ባለመታዘዝ ምክንያት በድንገትና በአሰቃቂ ሁኔታ ይቋረጣል። ይህ ክስተት የሰው ልጅ ውድቀት ቀላል የሥነ-ምግባር ስህተት ወይም የታሪክ አጋጣሚ አይደለም፤ ይልቁንም የሰው ልጅን ማንነት፣ ከእግዚአብሔር ጋር ያለውን ግንኙነትና የመላው ፍጥረትን ሥርዓት ከሥሩ የነቀለ ታላቅ ጥፋት ነው። በመለኮታዊ ሕብረትና ንጽሕና የጀመረው ታሪክ፣ በአንድ አፍታ ወደ ፍርሃት፣ ስደትና ፍርድ ተለወጠ።

የውድቀቱ ልብ የነበረው የእግዚአብሔርን ቃል ከመታዘዝ ይልቅ ራስን አምላክ የማድረግ ምኞት ነበር። በዘፍጥረት 3:6 ላይ “ሴቲቱም ዛፉ ለመብላት መልካም... እንደ ሆነ ባየች ጊዜ... ከፍሬው ወሰደችና በላች፤ ለባልዋም ደግሞ ሰጠችው” የሚለው ቃል፣ የእገዳውን መጣስ ብቻ ሳይሆን፥ በእግዚአብሔር ሥልጣን ላይ የተደረገ ዓመፅን ያሳያል። የዚህ ዓመፅ ውጤት ፈጣንና አውዳሚ ነበር። "የሁለቱም ዓይኖች ተከፈቱ፣ እነርሱም ዕራቁታቸውን እንደ ሆኑ አወቁ" (ዘፍ. 3:7)። ለመጀመሪያ ጊዜ ፍርሃትና ኀፍረት ወደ ሰው ልብ ገባ፤ ከፈጣሪያቸው ከመሸሸና ከመደበቅ በስተቀር ሌላ አማራጭ አጡ።

ይህ የአንድ ጥንድ ግላዊ ኃጢአት በዚያው አላበቃም። ሐዋርያው ጳውሎስ እንደሚያስረዳው፣ የአዳም አለመታዘዝ ለመላው የሰው ዘር እንደ መርዝ ተዳረሰ። በሮሜ 5:12 ላይ "ስለዚህ ምክንያት ኃጢአት በአንድ ሰው ወደ ዓለም ገባ በኃጢአትም ሞት፥ እንደዚሁም ሁሉ ኃጢአትን ስላደረጉ ሞት ለሰው ሁሉ ደረሰ" በማለት፣ ኃጢአት እንዴት የፍጥረትን ሥርዓት እንዳበላሸና ሞትን (መንፈሳዊና ሥጋዊ) በሰው ልጆች ላይ እንዳነገሠው ይገልጻል። የሰው ልጅ ብቻ ሳይሆን መላው ፍጥረት በውድቀቱ ምክንያት ለስቃይና ለጥፋት ተዳርጓል (ሮሜ 8:20-22)።

የዚህ ጥፋት የመጨረሻው ማኅተም ደግሞ ከእግዚአብሔር መገኘት መባረር ነበር። በዘፍጥረት 3:23-24 ላይ "ስለዚህ እግዚአብሔር አምላክ ከዔድን ገነት አወጣው... ኪሩቤልን አስቀመጠ" የሚለው ቃል፡ በኃጢአት ምክንያት የመጣውን ጥልቅ መገለልና ስደት ያሰምርበታል። ነገር ግን፣ በዚህ የጨለመ የፍርድ ታሪክ ውስጥ፡ የመጀመሪያው የተስፋ ብርሃን

ጭላንጭል ይታያል። እግዚአብሔር በእባቡ ላይ የፈረደው ፍርድ፣ "በአንተና በሴቲቱ መካከል፥ በዘርህና በዘርዋም መካከል ጠላትነትን አደርጋለሁ፤ እርሱ ራስህን ይቀጠቅጣል፥ አንተም ሰኮናውን ትቀጠቅጣለህ" (ዘፍ. 3:15) የሚለው ቃል፣ **የመጀመሪያው ወንጌል** በመባል ይታወቃል። ይህ ቃል፣ ወደፊት ከሴቲቱ ዘር የሚመጣው አዳኝ (ክርስቶስ) የሰይጣንን ኃይል ድል እንደሚነሳ የሚተነብይ የመጀመሪያው የተስፋ ቃል ነው።

ፈተናና ዓመፅ

እባቡ "..ከምድር አራዊት ሁሉ ይልቅ ተንኰለኛ" (ዘፍጥረት 3:1)—ቃሉን በማጣመም እና ባሕርዩን በመጠራጠር የእግዚአብሔርን ትእዛዝ ይሞግታል፡- “በውኑ እግዚአብሔር ከገነት ዛፍ ሁሉ እንዳትበሉ አዝዞአልን?”

የእባቡ ተንኮለኛ ጥያቄ ጥርጣሬን ይዘራል፣ የሔዋንም ምላሽ ለኃጢአት ሰበብ የሚሆን በር ይከፍታል። ዘፍጥረት 3:6 ላይ "ሴቲቱም ዛፉ ለመብላት ያማረ እንደ ሆነ፥ ለዓይንም እንደሚያስጎመጅ፥ ለጥበብም መልካም እንደ ሆነ አየች፤ ከፍሬውም ወሰደችና በላች።" በማለት ሦስቱን የፈተና ክፍሎች ይገልጻል። ፍሬውን በመውሰድና በመብላት፣ አዳምና ሔዋን ከመለኮታዊው ትእዛዝ ይልቅ የራሳቸውን አገዛዝ መረጡ፤ ይህም ከእግዚአብሔር ያላቸውን ነፃነት ለማወጅ ያደረጉት ሙከራ ነበር።

የፈተናው ሦስት ገጽታዎች በዘፍጥረት 3:6 እና 1ኛ ዮሐንስ 2:16

የዘፍጥረት 3:6 መግለጫ	መሠረታዊ ፍላጎት (ትርጉም)	የ1ኛ ዮሐንስ 2:16 ትይዩ
“ለመብላት መልካም”	ለአካላዊ ፍላጎት መገዛት	የሥጋ ምኞት
“ለዓይን ደግሞ ያማረ”	ውበት ወይም ስሜታዊ መስህብ	የዓይን አምሮት
“ለማስተዋልም እንደሚስብ”	ለኩራትና ለራስ ገዝነት	የትዕቢት ሕይወት (ስለ ገንዘብ መመካት)

የውድቀቱ ፈጣን ውጤቶች

ከአለመታዘዛቸው በኋላ ወዲያውኑ የባልና ሚስቱ ግንዛቤ ይለወጣል፡- “የሁለቱም ዓይኖች ተከፈቱ፥ እነርሱም ዕራቁታቸውን እንደ ሆኑ አወቁ” (ዘፍጥረት 3:7)። ኅፍረት ወደ ምድር ገባ። አዳምና ሔዋን ከእግዚአብሔር ተደበቁ፤ አንዱም ሌላውን መውቀስ ጀመረ፤ በሁሉም ደረጃዎች ያሉ ግንኙነቶች እንደተበላሹ ያሳያል።

የተቋረጠ ግንኙነት	የውድቀቱ ውጤት
ከእግዚአብሔር ጋር	ፍርሃትና መደበቅ የቅርብ ግንኙነትን ይተካል። (ዘፍ. 3:8)
እርስ በርሳቸው	ወቀሳ አንድነትን ይተካል። (ዘፍ. 3:12-13)
ከራስ ጋር	ኀፍረት ንፁህነትን ይተካል። (ዘፍ. 3:7)
ከፍጥረት ጋር	ድካምና ሥቃይ አስደሳች መጋቢነትን ይተካል። (ዘፍ. 3:17-19)

ይህ ቅጽበት ታሪካዊ ብቻ ሳይሆን ምሳሌያዊም ነው። የሰው ልጅን ሁኔታ በሁሉም ትውልዶች ውስጥ ያንጸባርቃል።

መለኮታዊ ፍርድ፣ የኃጢአት ገጽታዎች እና ምህረት

እግዚአብሔር ለኃጢአት የሚሰጠው ምላሽ ፈጣን ጥፋት ሳይሆን፡ በጸጋ የተቀላቀለ ጽድቅ የሞላበት ፍርድ ነው። እግዚአBሔር ኃጢአትን ቢጠላም፣ ወዲያውኑ አያጠፋም፤ ይልቁንም፣ ፍርዱን በጸጋና በተስፋ ያቀናል። ሕዝቅኤል 33:11 ደግሞ "እኔ ሕያው ነኝና ኃጢአተኛው ከመንገዱ ተመልሶ በሕይወት ይኖር ዘንድ እንጂ ኃጢአተኛው ይሞት ዘንድ አልፈቅድም" በማለት እግዚአብሔር ጥፋትን እንደማይወድ፣ ይልቁንም የሰው ልጅ ንስሐ እንዲገባና ሕይወት እንዲኖረው እንደሚፈልግ ያሳያል።

ውጤቶቹ ግን ከባድ ናቸው፡-

- እባቡ ተረገመ (ዘፍጥረት 3:14)
- ሴቷ በመውለድ ላይ ሥቃይና በግንኙነቶች ላይ ውጥረት ይገጥማታል (ዘፍጥረት 3:16)
- ሰውዬው ድካምና ሞት ይገጥመዋል (ዘፍጥረት 3:17-19)
- ሁለቱም ከኤደን ተባረሩ፣ ከሕይወት ዛፍ ተቆረጡ (ዘፍጥረት 3:23-24)።

የኃጢአት መስፋፋት በዘፍጥረት 4-11 ውስጥ በግልጽ ይታያል፡- ቃየን አቤልን ገደለ፣ ላሜህ በዓመፅ ይመካል፣ የሰው ልጅ ተበላሽ (የጥፋት ውሃ አመጣ)፣ የባቢሎን ግንብ እብሪተኛነትን አሳየ። ኃጢአት ግለሰባዊ ብቻ ሳይሆን፣ ትውልዳዊ፣ ባህላዊና ሥርዓታዊ ነው።

የውድቀቱ ሥነ-መለኮታዊ ገጽታዎች

የዘር ኃጢአት፡ ሁሉም የሰው ልጆች ከአዳም ኃጢአተኛ ተፈጥሮ እና ጥፋተኝነትን እንደሚወርሱ የሚገልጽ ሀሳብ ሲሆን ይህ ለክርስትና ድነት መሠረታዊ ነው።

መንፈሳዊ ሞት፡ አዳምና ሔዋን በዚያ ቀን በአካል ባይሞቱም፣ ግንኙነታዊና መንፈሳዊ ሞትን ያም ከእግዚአብሔር፣ ከሕይወት ምንጭ መለያየት አጋጥሟቸዋል።

የፈቃድ መበላሸት፡ የሰው ልጅ ፈቃድ፣ አንድ ጊዜ ነፃና መልካም የነበረው፣ አሁን ወደ ክፋት ያዘነብላል። (ሮሜ 7:19)

የእግዚአብሔር ምህረት ምላሽ

በስደት ውስጥም ቢሆን፡ እግዚአብሔር ድነትን ይከታተላል። የሰው ልጅ ከእግዚአብሔር ቢርቅም፣ እርሱ ግን የጠፉትን መልሶ የማምጣት ፍቅርና ምሕረት አለው።

- አዳምንና ሔዋንን አለበሰ (ዘፍጥረት 3:21)
- ቃየንን አዳነ (ዘፍጥረት 4:15)
- ኖኅን አስታወሰ (ዘፍጥረት 8:1)
- አሕዛብን ለመባረክ አብርሃምን መረጠ (ዘፍጥረት 12:1-3)

ቤዛነት

ውድቀቱ የታሪኩ መጨረሻ አይደለም፣ ይልቁንም መጽሐፍ ቅዱስን በሙሉ የሚሸፍን፣ በክርስቶስ የሚጠናቀቅ የድነት ትረካ መድረክን ያዘጋጃል። የሰው ልጅ ውድቀትና የኃጢአት ወደ ዓለም መግባት ታሪክ እጅግ አሳዛኝ ቢሆንም፣ የእግዚአብሔር እቅድ መጨረሻ ግን አይደለም። ይልቁንም፣ ይህ ውድቀት የእግዚአብሔርን ታላቅ የድነት ሥራ የሚያስፈልገው አዲስ ምዕራፍ ከፈተ። መጽሐፍ ቅዱስ ከመጀመሪያው ጀምሮ እስከ መጨረሻው ድረስ፣ የሰውን ልጅ ከተረገመበት ሁኔታ ለማዳን የእግዚአብሔርን የማያቋርጥ ፍለጋና የማዳን እቅዱን የሚዘግብ ነው። ኢየሱስ የኃጢአትን ሥርና ሥልጣን በመስቀል ላይ በማሸነፍ፣ በውድቀት የተሰበረውን ግንኙነት ከእግዚአብሔር ጋር መለሰ። እርሱ የቃል ኪዳኑ ሁሉ ፍጻሜ፣ የነቢያት ሁሉ እውን መሆን፣ እና የእግዚአብሔር ፍቅር የመጨረሻ መገለጫ ነው።

አሮጌው ሰውና አዲሱ ሰው

የሰው ልጅ አመጣጥ፣ የሞራል ሁኔታ እና የመጨረሻ እጣ ፈንታ ጥያቄ የክርስትና ነገረ መለኮት ዋንኛ ትምህርት ነው። መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ሰው ልጅ የሚተርከው ታሪክ ዝም ብሎ የክስተቶች ድርድር ሳይሆን፣ የእግዚአብሔርን ክብርና የሰውን ልጅ ውበት፣ ከዚያም አስከፊውን የውድቀት አደጋ እና በመጨረሻም የከበረውን የድነት ተስፋ የሚያሳይ **ታላቅ ታሪክ** ነው።

እግዚአብሔር ዓለምን "እጅግ መልካም" አድርጎ ቢፈጥረውም (ዘፍ. 1:31)፣ የሰው ልጅ ዓመፅ ግን የፍጥረትን ሥርዓት አዛብቶታል። ሆኖም የሰው ልጅ ታሪክ በውድቀት አያበቃም፤ ይልቁንም በመስቀል ላይ በተፈጸመው ድል አማካኝነት ወደ ቀድሞ ክብሩ የሚመለስበት አዲስ መንገድ ተከፍቷል።

የአሮጌው ሰውና የአዲሱ ሰው ሥነ-መለኮት

“የአሮጌው ሰውና የአዲሱ ሰው” መጽሐፍ ቅዱሳዊ አስተምህሮ በክርስቲያናዊ ሥነ-ሰብ እና በቅድስና ትምህርቶች ውስጥ ማዕከላዊ ሥፍራ ይይዛል። ቅዱሳት መጻሕፍት የሰውን ልጅ በሁለት ተጻራሪ ሁኔታዎች ውስጥ እንዳለ ያሳያሉ፦ የመጀመሪያው ከአዳም በተወረሰው የወደቀ ባሕርይ ፣ በኃጢአትና በዓመፅ የተቀረጸው **“አሮጌው ማንነት”** ሲሆን፤ ሁለተኛው ደግሞ ከክርስቶስ ጋር ባለው ኅብረት አማካኝነት በመንፈስ ቅዱስ ዳግም የተወለደው ወይም የታደሰው **“አዲሱ ማንነት”** ነው።

ጳውሎስ “አሮጌውን ሰው” (ኤፌሶን 4:22፤ ቆላስይስ 3:9፤ ሮሜ 6:6) ሲገልጸው፣ በኃጢአተኛ ምኞቶች፣ በራስ ወዳድነትና በሥጋ አገዛዝ ሥር የወደቀ የተበላሸ ባሕርይ እንደሆነ ያስረዳል። ይህ “አሮጌ ሰው” የተሳሳቱ ድርጊቶችን ብቻ ሳይሆን፣ ከእግዚአብሔር ሕይወት የራቀ መንፈሳዊ ማንነትንና አጠቃላይ የሕልውና ሁኔታን ይወክላል። በተቃራኒው፣ “አዲሱ ሰው” በክርስቶስ ቤዛዊ ሥራ የተፈጠረና በመንፈስ ቅዱስ አማካኝነት በአማኙ ሕይወት ውስጥ ሕያው የሚሆን ሙሉ በሙሉ የተለወጠ ማንነት ነው። በኤፌሶን 4:24 እንደተጠቀሰው “በእውነተኛ ጽድቅና ቅድስና” የተፈጠረ አዲስ ፍጥረት ሲሆን፣ የክርስቶስን ባሕርይ የሚያንጸባርቅና እግዚአብሔር ለሰው ልጅ የነበረውን ቀዳሚ ንድፍ መልሶ የሚያድስ ነው።

በሥነ-መለኮታዊ አገላለጽ፣ ይህ ከአሮጌው ማንነት ወደ አዲሱ የሚደረገው ሽግግር በአንድ በኩል **ቁርጥ ያለና የተፈጸመ** ሲሆን፣ በሌላ በኩል ደግሞ **ቀጣይነት ያለውና እያደገ የሚሄድ** ነው። “የተፈጸመ” መሆኑን የምንረዳው፣ “አሮጌው ሰዋችን ከርሱ ጋር እንደተሰቀለ” (ሮሜ 6:6) አማኙ በክርስቶስ ሞትና ትንሣኤ ውስጥ ከእርሱ ጋር በቁርጥኝነት መተባበሩን በማየት ነው። በተመሳሳይ “ቀጣይነት ያለው” ነው የምንለው፣ አማኙ

የአሮጌውን የኃጢአት ልማዶች ያለማቋረጥ “እንዲያስወግድ” እና በመንፈስ ቅዱስ የሚቀረጸውን አዲስ ሕይወት በየዕለቱ “እንዲለብስ” ስለሚጠበቅበት ነው (ቆላስይስ 3፡10)።

የክርስቲያኑ ጉዞ የሥነ ምግባር ራስን የማሻሻያ መርሐ ግብር ሳይሆን፣ ሥሩን በጸጋ ላይ የጣለ፣ በክርስቶስ በተፈጸመው ሥራ ላይ የተመሠረተ፣ እና በመንፈስ ቅዱስ ቀጣይነት ባለው መታደስ ኃይል የሚያገኝ መንፈሳዊ ለውጥ ነው። በአሮጌውና በአዲሱ ሰው መካከል ያለው ይህ ውጥረት የሰው ልጆችን የስብራት ጥልቀት ፣ የወንጌልን ኃያልነት፣ እንዲሁም የክርስቶስ የሆኑ ሁሉ የተጠሩበትን የመለወጥ ዓላማ በግልጽ ያሳያል።

ፍጥረትና የመጀመሪያው ክብር

ሥርዓትና የውበት ጅማሬ

የክርስትና ሥነ-መለኮት የሚጀምረው እግዚአብሔር ሉዓላዊ ፈጣሪ እንደሆነ በማረጋገጥ ነው። በመጀመሪያው የፍጥረት ታሪክ ውስጥ እግዚአብሔር ከትርምስ ውስጥ ሥርዓትንና ውበትን ሲያወጣ እናያለን። ዓለም በአጋጣሚ የተገኘ ሳይሆን፣ በጥበብ የተነደፈ ነው። የዚህ ንድፍ ማሳረጊያ ደግሞ በስድስተኛው ቀን የተፈጠረው የሰው ልጅ ነው። አንዳች ስንኳ ያለ እርሱ አልሆነም (ዮሐ ፡3)።

አዳምና ሔዋን፡ የመጀመሪያዎቹ ካህናትና ነገሥታት፡- በጥንታዊው የቅርብ ምሥራቅ ባህል፣ "የአማልክት መልክ" ተብለው የሚጠሩት ነገሥታትና ፈርዖኖች ብቻ ነበሩ። ነገር ግን የዘፍጥረት መጽሐፍ ይህንን አመለካከት በመስበር፣ እያንዳንዱ የሰው ልጅ ፣ ወንድም ሴትም፣ የእግዚአብሔር መልክ ተሸካሚ፣ ክቡርና ወኪል እንደሆነ በማወጅ ታላቅ የሰብዓዊ ክብር አብዮት አምጥቷል።

አዳምና ሔዋን የተፈጠሩት ዝም ብለው በገነት እንዲቀመጡ አልነበረም። ኤደን ገነት የመጀመሪያው **"የእግዚአብሔር ቤተ መቅደስ"** ስትሆን፣ አዳም ደግሞ ገነትን እንዲያለማትና እንዲጠብቃት የተሾመ የመጀመሪያው ካህንና ንጉሥ ነበር። የሰው ልጅ በእግዚአብሔር አምሳል መፈጠሩ፣ ከፈጣሪው ጋር የመነጋገር፣ የመውደድና በዓለም ላይ የእርሱን ባሕርይ የመግለጥ ችሎታ ሰጥቶታል።

ምክንያታዊነትና ሞራል

የሰው ልጆች ምክንያታዊነትን፣ ፈቃድን እና ግንኙነትን ይዘዋል። መለኮታዊ ትእዛዝን የመረዳት እና ምላሽ የመስጠት ችሎታ ያላቸው የሞራል ፍጡራን ናቸው።

ተፈጥሮአዊ ክብር

እያንዳንዱ ሰው በእግዚአብሔር ልዩ ክብርና ዋጋ የተፈጠረ ነው (መዝ 8:5-6)። ይህ ክብር በዘር፣ በጾታ ወይም በሀብት ላይ የተመሠረተ አይደለም።

የሰንበት ዕረፍት

ፍጥረት የሚያበቃው በሥራ ሳይሆን በእግዚአብሔር ዕረፍት ውስጥ በመሳተፍ ነው። ይህም የሰው ልጅ የመጨረሻ ግብ ከፈጣሪው ጋር መደሰት መሆኑን ያሳያል።

> **"እጅግ መልካም ነበረ" (ዘፍጥረት 1:31)**
>
> የሰው ልጅን ከፈጠረ በኋላ፣ እግዚአብሔር “እነሆም፥ እጅግ መልካም ነበረ” ሲል አወጀ። ይህ የፍጥረት ሁሉ ፍጹምነት ማረጋገጫ ነው። የሙስና፣ የጎፍረት ወይም የጥላቻ ምልክት የለበትም። መክብብ 7:29 "እግዚአብሔር ሰዎችን ቅኖች አድርጎ እንደ ሠራቸው... እነርሱ ግን ብዙ ብልሃትን ፈለጉ" በማለት የሰው ልጅ ብልሹነት ከመልካም አፈጣጠሩ በኋላ እንደመጣ ያሳያል። የክርስትና ሥነ-መለኮት የሚጀምረው በውድቀት ሳይሆን በመልካምነት ነው!

ውድቀትና የኃጢአት መስፋፋት

የውድቀቱ ታሪካዊ ዳራ፡ የዓመፅ ጅማሬ

በዘፍጥረት ምዕራፍ 3 ላይ የቀረበው የእባቡ ፈተና ዝም ብሎ የምግብ ጥያቄ አልነበረም፤ ይልቁንም **"እግዚአብሔር በእውነት ብሏልን?"** በማለት የፈጣሪን ታማኝነትና ሥልጣን መጠራጠር ነበር። አዳምና ሔዋን ፍሬዋን በበሉ ጊዜ፣ ራሳቸውን የሕይወትና የሞት፣ የመልካምና የክፉ ዳኛ ለማድረግ ሞከሩ። ይህ ራስን አምላክ የማድረግ ምኞት የሰው ልጅን ከመለኮታዊ በረከት ለየው።

የውድቀቱ ውጤት ፈጣን ነበር፦ ለመጀመሪያ ጊዜ ኀፍረትና ፍርሃት ወደ ዓለም ገባ። አዳምና ሔዋን ከእግዚአብሔር ለመደበቅ ሞከሩ፤ ከዚያም እርስ በርሳቸው መወቃቀስ ጀመሩ (ዘፍ 3:12)። ይህም ኃጢአት በሰውና በእግዚአብሔር፣ እንዲሁም በሰውና በሰው መካከል ያለውን ግንኙነት እንዴት እንደሚሰብር ያሳያል። የሰው ልጅ በራሱ ፈቃድ አምላክነቱን ፈልጎ ባሪያ ሆነ።

የውድቀቱ ገጽታዎች

የዘር ኃጢአት

ሁሉም የሰው ልጆች ከአዳም ኃጢአተኛ ተፈጥሮ እና ጥፋተኝነትን ይወርሳሉ። *"በዓመፃ ተፀነስሁ"* (መዝ 51:5)። (ሮሜ 5:12)

መንፈሳዊ ሞት

አዳምና ሔዋን በአካል ባይሞቱም፣ ከእግዚአብሔር (የሕይወት ምንጭ) መለያየትና የክብር መራቆት አጋጥሟቸዋል።

የፈቃድ መበላሸት

የሰው ልጅ ፈቃድ አሁን ወደ ክፉት ያዘነብላል። ጳውሎስ *“የማልወደውን ክፉን ነገር አደርጋለሁና”* (ሮሜ 7:19) በማለት ያረጋግጣል።

የኃጢአት መስፋፋትና የመጽሐፍ ቅዱስ ገጸ-ባህሪያት (ዘፍ 4-11)

ቃየንና አቤል (የመጀመሪያው ግድያ)

ኃጢአት ከአዳም በኋላ ወዲያውኑ ወደ ግድያ ተሸጋገረ። ቃየን በቅንዓት ወንድሙን አቤልን ገደለው። እግዚአብሔር *"የወንድምህ ደም ድምፅ ከምድር ወደ እኔ ይጮኻል"* ብሎ መረገሙ፣ ኃጢአት ምድርን እንዴት እንዳረከሳትና በራሳችን ጥረት ልንቆጣጠረው የማንችል መርዝ መሆኑን ያሳያል።

የላሜህ በቀል እና የጥፋት ውሃ

የቃየን ትውልድ የሆነው ላሜህ ዓመፅን ሲያበዛ፣ በኖኅ ዘመን ደግሞ የሰው ልጅ ክፋት እጅግ በዛ። *"የልቡም አሳብ ምኞት ሁልጊዜ ፈጽሞ ክፉ እንደ ሆነ አየ"* (ዘፍ 6:5)። ይህ የሞራል ውድቀት እግዚአብሔርን ምድርን በጥፋት ውሃ እንዲያጸዳ አደረገው።

የባቢሎን ግንብ (ሥርዓታዊ ትዕቢት)

ከጥፋት ውሃ በኋላም የሰው ልብ አልተለወጠም። በዘፍጥረት ፲፩ የሰው ልጆች *"ስም ለራሳችን እናስጠራ"* ብለው ወደ ሰማይ የሚደርስ ግንብ መሥራት ጀመሩ። ይህ እግዚአብሔርን የማግለልና የሰውን ልጅ ሥልጣን የማምለክ ጫፍ ነበር። እነዚህ ታሪኮች የሰው ልጅ ያለ እግዚአብሔር ጸጋ ሁልጊዜ ወደ ጥፋት እንደሚያዘነብል ያስተምሩናል።

መለኮታዊ ፍርድና ስደት

እግዚአብሔር ለኃጢአት የሚሰጠው ምላሽ ፈጣን ጥፋት ሳይሆን፡ በጸጋ የተቀላቀለ ጽድቅ የሞላበት ፍርድ ነው። ውጤቶቹ ከባድ ነበሩ፡ እባቡ ተረገመ፣ ሴቷ በመውለድ ሥቃይ ይገጥማታል፣ ሰውዬው ድካምና ሞት ይገጥመዋል፣ ሁለቱም ከኤደን ተባረሩ (ዘፍ 3፡14-24)።

ነገር ግን ከገነት መባረራቸው ቅጣት ብቻ ሳይሆን፣ በኃጢአት ወድቀው የሕይወትን ዛፍ በልተው **ለዘላለም በውድቀት እንዳይቀሩ** የተደረገ መለኮታዊ ጥበቃ ጭምር ነበር። እግዚአብሔር ኃጢአተኛው ይሞት ዘንድ አይፈቅድም (ሕዝ 33፡11)፤ ፍርዱን በጸጋና በተስፋ ያቀናል።

የድነት ታሪክና የቃል ኪዳን አባቶች

እግዚአብሔር የሰውን ልጅ በውድቀቱ አልተወውም። የሰው ልጅ ከእግዚአብሔር ቢርቅም፣ እርሱ ግን የጠፉትን መልሶ የማምጣት ፍቅርና ምሕረት አለው። ገና በኤደን ገነት ውስጥ *"የሴቲቱ ዘር የእባቡን ራስ ይቀጠቅጣል"* (ዘፍ 3፡15) በማለት የመጀመሪያውን የድነት ተስፋ ሰጠ። ይህ ተስፋ በታሪክ ውስጥ በተነሱ ታላላቅ የቃል ኪዳን አባቶች በኩል እየጎላ መጣ።

የድነት ታሪክ በቅዱሳን አባቶች

ኖኅ፡ የዘሩ መትረፍ

በጥፋት ውሃ ዓለም ሲደመሰስ፣ እግዚአብሔር ኖኅን መርጦ በመርከብ አዳነው (ዘፍ 8-9)። የዚህ ቃል-ኪዳን ዓላማ፣ ተስፋ የተሰጠው "የሴቲቱ ዘር" (መሲሑ) እስኪመጣ ድረስ ምድር ዳግም በውሃ እንዳትጠፋና የሰው ዘር እንዲቀጥል የጸጋ መሠረት መጣል ነበር። ቀስቱ በደመና መታየቱ የዚህ የጸጋ ማረጋገጫ ነው።

አብርሃም፡ የእምነት አባት

እግዚአብሔር አብርሃምን ከጣዖት አምላኪዎች መካከል ጠርቶ "በዘርህ የምድር አሕዛብ ሁሉ ይባረካሉ" (ዘፍ 12:3) አለው። ድነት ለአይሁድ ብቻ ሳይሆን ለዓለም ሁሉ እንደሚደርስ የተነገረው በዚህ ነው። አብርሃምም ይህንን በሥራ ሳይሆን **በእምነት** ተቀበለ (ሮሜ 4:3)። በሞሪያ ተራራ ላይ ይስሐቅን ሊሠዋ ሲል፣ እግዚአብሔር በግን አዘጋጀ (ዘፍ 22)፤ ይህም እግዚአብሔር የራሱን ልጅ በመስቀል ላይ እንደሚሰጥ ታላቅ ትንቢታዊ ጥላ ነበር።

ሙሴ፡ የፋሲካ በግ እና ሕግ

ሕዝቡ በግብፅ ባርነት ሲሰቃይ፣ እግዚአብሔር በሙሴ በኩል ነጻ አወጣቸው (ዘጸ 12)። የፋሲካው በግ ደም በበሩ መቃን ላይ ሲቀባ፣ የጥፋት መልአክ እንዳለፋቸው ሁሉ፣ ይህ የክርስቶስ (የእግዚአብሔር በግ) ደም ጥላ ነበር። በሲና የተሰጠው ሕግ ደግሞ የሰው ልጅ የራሱን ኃጢአተኝነት አይቶ ወደ አዳኝ እንዲሸሽ የሚያደርግ ሞግዚት ሆነ (ገላ 3:24)።

ዳዊት፡ የዘላለም ንጉሥ

እግዚአብሔር ለንጉሥ ዳዊት፣ "ዙፋንህ ለዘላለም ይጸናል" ብሎ ቃል ገባለት (2 ሳሙ 7:16)። ምንም እንኳ የዳዊት ልጆች ኃጢአት ቢሠሩም፣ እግዚአብሔር ግን በታማኝነቱ ጸና። የዳዊት ቃል-ኪዳን የሚመጣው አዳኝ (መሲሕ) የዳዊት ልጅ እንደሚሆንና መንግሥቱ ማለቂያ እንደሌለው ያረጋግጣል። ክርስቶስ የተወለደውም ይህንኑ የንጉሥነት ዙፋን ለመረከብ ነው።

ኢየሱስ ክርስቶስ፡ ሁለተኛው አዳም

የድነት ታሪክ ጫፍ ላይ የምናገኘው ኢየሱስን ነው። የመጀመሪያው አዳም በምቾት (በገነት) ውስጥ ሆኖ ባይታዘዝም፣ ኢየሱስ ግን በስቃይና በመከራ (በመስቀል) ላይ ሆኖ እስከ ሞት ታዘዘ። አዳም ለሰው ሁሉ ሞትን እንዳመጣ፣ ክርስቶስ ደግሞ ለሰው ሁሉ ሕይወትን አመጣ (1 ቆሮ 15:22)። መስቀል የእግዚአብሔር ጽድቅና ምሕረት የተገናኙበት፣ የሰው ልጅ ውድቀት የተሻረበት ታሪካዊ ሥፍራ ነው። *"የተዋጃችሁት... ነውርና እድፍ እንደ ሌለው በግ ደም በክቡር የክርስቶስ ደም ነው"* (1 ጴጥሮስ 1:18–19)።

አሮጌው ሰውና አዲሱ ሰው

ከሳውል ወደ ጳውሎስ

ሐዋርያው ጳውሎስ ስለ "አሮጌውና አዲሱ ሰው" ሲያስተምር ከራሱ ሕይወት በመነሳት ነው። ሳውል እያለ፣ የአሪት ሕግን በጥብቅ የሚጠብቅ፣ ነገር ግን ክርስቲያኖችን የሚያሳድድና በራሱ ጽድቅ የሚመካ "አሮጌ ሰው" ነበር። በደማስቆ መንገድ ላይ ክርስቶስን ሲያገኝ ግን (የሐዋ 9)፣ ማንነቱ ሙሉ በሙሉ ተለወጠ። ይህ ለውጥ በአእምሮ መታደስና በመንፈስ ቅዱስ ሥራ የሚገኝ **ሥር ነቀል ሽግግር** እንጂ የሥነ ምግባር ራስን የማሻሻያ መርሐ ግብር አይደለም።

"አሮጌው ሰው"

ይህ ማንነት የሚገለጸው ራስን ማዕከል በማድረግና በአዳም አገዛዝ ሥር በመሆን ነው። አዳም በገነት ውስጥ የጀመረው *"እኔ ራሴ አውቃለሁ"* ባይነት ዛሬም በአሮጌው ተፈጥሮ ይኖራል።

- **ለኃጢአት ባሪያ፡** ከክርስቶስ ውጭ ያለው ሰው ለኃጢአት ኃይል ተገዥ ነው (ሮሜ 6:6)።

- **በኃጢአት ምኞት የሚጠፋ፡** በራስ ወዳድነት የተቀረጸ (ኤፌ. 4:22)።
- **ከእግዚአብሔር የተለየ፡** በመንፈሳዊ የሞተ፣ የእግዚአብሔርን ሕይወት የማያውቅ (ኤፌ. 4:18)።

"አዲሱ ሰው"

አዲሱ ሰው በክርስቶስ ቤዛዊ ሥራ የተፈጠረና በመንፈስ ቅዱስ አማካኝነት በአማኙ ሕይወት ውስጥ ሕያው የሚሆን (activated) ማንነት ነው።

- **ከክርስቶስ ጋር አንድነት፡** አማኞች በክርስቶስ ውስጥ አዲስ ፍጥረት ሆነዋል (2 ቆሮ 5:17)።
- **በጽድቅና ቅድስና መፈጠር፡** የእግዚአብሔርን የመጀመሪያ ንድፍ መልሶ የሚያድስ (ኤፌ. 4:24)።
- **በእውቀት የሚታደስ፡** የክርስቶስን ባሕርይ የሚያንጸባርቅ (ቆላ 3:10)።
- **በመንፈስ መመራት፡** የመንፈስ ፍሬዎች በሕይወቱ የሚገለጡበት (ሮሜ 8:4)።

ከክርስቶስ ጋር መሞት

ጳውሎስ አማኞች ከክርስቶስ ጋር በሞቱበት ጊዜ ከአሮጌው ሰው ጋር እንደሞቱ ያስተምራል። ይህ በውሃ ጥምቀት በምሳሌያዊ ሁኔታ ይገለጻል። *"ወይስ ከክርስቶስ ኢየሱስ ጋር አንድ እንሆን ዘንድ የተጠመቅን ሁላችን ከሞቱ ጋር አንድ እንሆን ዘንድ እንደ ተጠመቅን አታውቁምን?"* (ሮሜ 6:2-3)።

ከውድቀት ወደ መታደስ

ሐዋርያው ጴጥሮስ በአሮጌውና በአዲሱ ሰው መካከል ያለውን ትግል በሚገባ ያሳየናል። በጌታ እራት ምሽት በራሱ ኃይል ተማምኖ "ከአንተ ጋር እሞታለሁ" አለ፤ ነገር ግን ከጥቂት ሰዓታት በኋላ *"አላውቀውም"* ብሎ ሲክድ የአሮጌው ሰው ፍርሃትና ድካም ታይቶበታል። ነገር ግን ከትንሣኤ በኋላ በክርስቶስ ጸጋ ከታደሰና በበዓለ ሃምሳ ዕለት በመንፈስ ቅዱስ ከተሞላ በኋላ፣ በድፍረት በመቆም ሰማዕት እስከመሆን ደርሷል። ይህ የሚያሳየው "አዲሱ ሰው" በመንፈስ ቅዱስ ኃይል የሚገለጥ እንጂ በሰው የሥነ-ምግባር ጥረት የሚመጣ አለመሆኑን ነው።

ተግባራዊ አንድምታዎች

የጳውሎስ የድሮ እና አዲስ ሰው ሥነ-መለኮት፣ በፍጥረት እና ውድቀት ሰፊ የመጽሐፍ ቅዱስ ታሪክ ውስጥ የተመሰረተው፣ እጅግ ታላቅ ሥነ-መለኮታዊ እና ተግባራዊ ጠቀሜታ አለው። ድነት ከፍርድ ማምለጥ ወይም ወደ ሰማይ መሄድ ብቻ አይደለም፤ አዲስ መሆን፣ የእግዚአብሔርን መልክ ተሸካሚዎች ሆኖ መኖር፣ እና በ'መቀደስ' ቀጣይ ሥራ ውስጥ መሳተፍ ነው።

ጽድቅና መቀደስ

የጳውሎስ “አሮጌው ሰው” እና “አዲሱ ሰው” ንጽጽር በመጽደቅና በመቀደስ መካከል ያለውን ግንኙነት ያብራራል።

- **ጽድቅ:** ኃጢአተኛው በክርስቶስ የተፈጸመውን ሥራ መሠረት በማድረግ በማመን ጻድቅ እንደሆነ የሚያሳይ የእግዚአብሔር ሕጋዊ ድርጊት ነው። (ሮሜ 5፡1)
- **መቀደስ :** መቀደስ የሕይወት ዘመን ሂደት ነው፤ አሮጌውን አውልቆ አዲሱን መልበስ (ኤፌ. 4፡22-24)። የጻደቁት ቅዱስ መሆን አለባቸው ምክንያቱም አሁን በክርስቶስ ውስጥ ናቸው። (1 ተሰ 4፡3)

የክርስትና ማንነትና ማረጋገጫ

“አዲሱን ሰው” መረዳት አማኞች በክርስቶስ የተመሰረተው አንድነት የተረጋጋ ማንነት ይሰጣቸዋል፤ ይህም ባለፈው ኃጢአታቸው፣ ውድቀታቸው ወይም አሁን ባለው ትግላቸው ላይ የተመሰረተ አይደለም።

“እንግዲህ በክርስቶስ ኢየሱስ ላሉት አሁን ኩነኔ የለባቸውም።” (ሮሜ 8፡1) አማኞች የሚገለጹት በሠሩት ሳይሆን፣ ክርስቶስ ለእነርሱ ባደረገው ነው። "አሮጌው ማንነት" በፈተና ውስጥ ሊቆይ ይችላል፣ ነገር ግን ኃይሉ ተሰብሯል።

ሥነ-ምግባርና መንፈሳዊ እድገት

ልምምድ (አውልቁና ልበሱ)

ከአሮጌው ወደ አዲሱ ሰው መለወጥ የክርስትናን ሥነ-ምግባር ይቀርጻል። "አውልቁ" እና "ልበሱ" የሚሉት ትእዛዛት አዲሱን ማንነታችንን እንድንኖር የሚያደርጉ ግብዣዎች ናቸው።

- ውሸትን፣ መራራነትን፣ ዝሙትን፣ ስግብግብነትን **አውልቁ**።
- እውነትን፣ ገርነትን፣ ፍቅርን፣ ይቅርታን እና ርኅራኄን **ልበሱ**።
- ቅድስና ስለ ሕግ መጽሐፍ መታዘዝ ሳይሆን፣ ክርስቶስን መምሰል ነው።

ደቀመዝሙርነት እና ዘኬዎስ

ደቀመዝሙርነት "የተሻሉ ሰዎች" መሆን ሳይሆን፣ በክርስቶስ ውስጥ ያለን ማንነት እውነታ ውስጥ መኖር ነው። ይህ በየቀኑ ለኃጢአት መሞትን፣ አእምሮን ማደስን (ሮሜ 12:2) እና በመንፈስ መመላለስን ያካትታል።

> ***እንደ ዘኬዎስ:*** *አሮጌው ማንነቱ ሌባና ቀራጭ የነበረው ዘኬዎስ፣ ኢየሱስ ቤቱ ሲገባ አዲሱን ሰው ለበሰ፤ "ያለአግባብ የወሰድኩትን አራት እጥፍ እመልሳለሁ" (ሉቃስ 19) በማለት ሥር ነቀል የሕይወት ለውጥ አሳየ።*

የቤተ ክርስቲያን ሕይወት

የጳውሎስ "አዲሱ ሰው" ሥነ-መለኮት የጋራ ገጽታዎች አሉት። በኤፌሶን 2:15 ላይ ጳውሎስ ክርስቶስ ከአይሁድና ከአሕዛብ **"አንድ አዲስ ሰው"** እንደፈጠረ ይናገራል። ቤተ ክርስቲያን የጥሩ ሰዎች ክበብ ሳይሆን፣ የድሮ ክፍፍሎች የሚፈርሱበት፣ የንስሃና የጸጋ ቦታ የሆነች፣ አዲስ ፍጥረታት ሆነው አብረው መመላለስን የሚማሩ የተቤዣች ማኅበረሰብ ናት።

ተልዕኮና ምስክርነት

የተለወጠው ሕይወት ለዓለም ምስክርነት ይሆናል። *“መልካም ሥራችሁን አይተው በሰማያት ያለውን አባታችሁን ያከብሩ ዘንድ ብርሃናችሁ በሰው ፊት እንዲሁ ይብራ።” (ማቴዎስ 5:16)*። እንደ አዲሱ ሰው መኖር ሌሎችን ወደ መታደስ ዕድል፣ ሞትን ወደ ሕይወት እና ኃጢአትን ወደ ጽድቅ ወደሚለውጥ ጸጋ ይጋብዛል።

"ማንም በክርስቶስ ቢሆን አዲስ ፍጥረት ነው፤ አሮጌው ነገር አልፎአል፤ እነሆ፥ ሁሉም አዲስ ሆኖአል።"

2 ቆሮንቶስ 5:17

የዘር ኃጢአት

የትውልድ ኃጢአት አስተምህሮ መሠረቶች

የትውልድ ኃጢአት አስተምህሮ፣ ቤተ ክርስቲያን ስለ ሰው ልጅ ባሕርይ፣ ስለ ሥነ ምግባር ብልሹነት እና ስለ መለኮታዊ ጸጋ አስፈላጊነት ያላትን ግንዛቤ የሚቀርጽ፣ የክርስቲያናዊ ሥነ-መለኮት አንዱ መሠረታዊ ምሰሶ ነው። ይህ ትምህርት በዋናነት በዘፍጥረት 3 ላይ ባለው የአዳም ውድቀት ታሪክ ላይ የተመሠረተ ሲሆን፣ በመላው ቅዱሳት መጻሕፍት፣ በተለይም በሮሜ 5:12–19 እና በመዝሙር 51:5 ውስጥ በስፋት ተብራርቷል።

“የትውልድ ኃጢአት” ፣ በግዕዙ **ጥንተ አብሶ** የሚያመለክተው እያንዳንዱ ሰው ሲወለድ ጀምሮ የሚገኝበትን ሁኔታ ነው፤ ይኸውም ከእግዚአብሔር የመለየት፣ የሥነ ምግባር መዛባትና የመንፈሳዊ ሞት ሁኔታ ነው። ይህ አስተምህሮ የሰው ዘር በአዳም አለመታዘዝ ተጽዕኖ ሥር መውደቁን ብቻ ሳይሆን፣ በውጤቶቹም ተካፋይ መሆኑን ያስተምራል፤ የሰው ዘር በሙሉ ከመጀመሪያው መተላለፍ የመጣውን ጥፋተኝነት እና የተበላሸውን ባሕርይ ይወርሳል።

የትውልድ ኃጢአት ለምን ኃጢአት በሁሉም ሰው እንደሚገኝ እና ለምን የሰው ልጆች በራሳቸው የሥነ ምግባር ጥረት ወይም በሃይማኖታዊ ልምምድ ራሳቸውን ማዳን እንደማይችሉ ያብራራል። የሰው ልጅ ዋነኛ ችግር ዕውቀት ማጣት ወይም የአካባቢ ተጽዕኖ ሳይሆን፣ ከእግዚአብሔር ይልቅ ወደ ራስ ያዘነበለ፣ በልብ ውስጥ የሰረጸ ጥልቅ ችግር ነው። ይህ ሁኔታ አእምሮን፣ ፈቃድንና ስሜትን የሚነካ ሲሆን፣ የሰው ልጅ የእግዚአብሔርን ቀዳሚ ጸጋ ሳያገኝ እርሱን መምረጥ እንዳይችል ያደርገዋል።

> *ይህ አስተምህሮ የሰውን ልጅ ጥፋት ብቻ የሚናገር አይደለም፤ ይልቁንም በክርስቶስ ያለውን የመዳን ውበትና አስፈላጊነት አጉልቶ የሚያሳይ ዳራ ነው። “በአንድ ሰው በኩል ኃጢአት ወደ ዓለም እንደ ገባ” ሁሉ፣ “በአንዱ ሰው” (ሮሜ 5:12, 15) በኩል የተትረፈረፈ ጸጋና መጽደቅ መጥቷልና።*

ስለዚህ፣ የትውልድ ኃጢአትን መረዳት የወንጌልን ጥልቀት፣ የዳግም ልደትን አስፈላጊነት፣ እና መንፈስ ቅዱስ የወደቀውን የሰው ዘር ከእግዚአብሔር ጋር ወደነበረው ኅብረት ለመመለስ የሚያከናውነውን የመለወጥ ሥራ

ለመገንዘብ እጅግ አስፈላጊ ነው። የውርስ ኃጢአት አስተምህሮ በአዳም ውድቀት ምክንያት በሰው ልጆች ሁሉ የወረደውን ሁኔታ ያብራራል።

ውድቀትና ተጽዕኖው - ጥንተ አብሶ

የጥንተ አብሶ ታሪካዊ ዳራ በኤደን ገነት

የትውልድ ኃጢአት ወይም **"ጥንተ አብሶ"** ታሪክ የሚጀምረው በመጽሐፍ ቅዱስ የመጀመሪያው መጽሐፍ፣ በዘፍጥረት ምዕራፍ 2 እና 3 ውስጥ ነው። እግዚአብሔር ሰማይንና ምድርን ፈጥሮ ከጨረሰ በኋላ፣ ሰውን በራሱ መልክና አምሳል ፈጠረ፤ አዳምንና ሔዋንንም ውብ በሆነችው በኤደን ገነት ውስጥ አኖራቸው። ገነቷ ፍጹም ሰላም፣ ደስታ እና ከእግዚአብሔር ጋር የቅርብ ኅብረት የነበረባት ስፍራ ነበረች።

ትእዛዙና የሰው ልጅ ነጻ ፈቃድ

እግዚአብሔር ለሰው ልጅ ፍጹም ነጻነት ቢሰጠውም፣ ይህ ነጻነት ግን ከፈጣሪው ጋር ባለው ታዛዥነት ላይ የተመሠረተ መሆን ነበረበት። ስለዚህም አንድ ግልጽ የሆነ ትእዛዝ ተሰጠ፡- *"ከገነት ዛፍ ሁሉ ትበላለህ፤ ነገር ግን መልካሙንና ክፉውን ከሚያስታውቀው ዛፍ አትብላ፤ ከእርሱ በበላህ ቀን ምትን ትሞታለህና።"* (ዘፍጥረት 2:16-17)። ይህ ዛፍ እግዚአብሔር ሉዓላዊ ጌታ መሆኑን፣ ሰው ደግሞ በፍቅርና በፈቃደኝነት የሚታዘዝ ፍጡር መሆኑን መለኪያ ነበረ።

የእባቡ ፈተናና መታለል

የውድቀቱ ታሪክ የሚጀምረው ሰይጣን በተንኮለኛው እባብ ተመስሎ ወደ ሔዋን በመቅረብ ነው። እባቡ የእግዚአብሔርን ቃል በማጣመም እና ጥርጣሬን በመዝራት ጀመረ፡- *"በውኑ እግዚአብሔር ከገነት ዛፍ ሁሉ እንዳትበሉ አዝዞአልን?"* (ዘፍጥረት 3:1)። ሔዋንም ከዛፉ ፍሬ በበሉ ወይም በነኩ ቀን እንደሚሞቱ የእግዚአብሔርን ትእዛዝ ስትነግረው፣ ሰይጣን የእግዚአብሔርን ታማኝነት የሚክድ ሐሰተኛ ተስፋ ሰጠ፡- *"ምትን አትሞቱም፤ ከእርስዋ በበላችሁ ቀን ዓይኖቻችሁ እንዲከፈቱ እንደ እግዚአብሔርም መልካሙንና ክፉውን የምታውቁ እንድትሆኑ እግዚአብሔር ስለሚያውቅ ነው እንጂ።"* (ዘፍጥረት 3:4-5)።

ሔዋን የዛፉ ፍሬ ለመብላት ያማረ፣ ለዓይን የሚያስጎመጅ እና ጥበብን ለማግኘት የሚያጓጓ መሆኑን ባየች ጊዜ ወስዳ በላች፤ ከእርስዋም ጋር ለነበረው ለባሏ ሰጠችው፣ አዳምም በላ። ይህ ድርጊት ቀላል የስህተት እርምጃ አልነበረም፤ እግዚአብሔርን ላለማመን፣ በእርሱ ፋንታ ራስን የሕይወት ጌታ ለማድረግ፣ እና የፈጣሪን ሥልጣን ለመንጠቅ የተደረገ ዐመፅ ነበር። ጥንተ አብሶ የተወለደው በዚህ የመታበይና ያለመታዘዝ ቅጽበት ነው።

ፍርሃት፣ እፍረትና መደበቅ

ልክ ኃጢአት እንደሠሩ፣ የሰይጣን ተስፋ ከንቱ መሆኑ ተገለጠ። "አይኖቻቸው ተከፈቱ"፣ ነገር ግን ያዩት መለኮታዊ ክብርን ሳይሆን የራሳቸውን ውድቀት፣ ባዶነትና ራቁትነት ነበር። ንጹሕ የነበረው ኅሊናቸው በጥፋተኝነት ተሞላ። የበለስን ቅጠል ሰፍተው ራቁትነታቸውን ለመሸፈን ሞከሩ።

እግዚአብሔር በቀኑ ነፋስ በገነት ሲመላለስ ድምጹን በሰሙ ጊዜ፣ ከፈጣሪያቸው ፊት ሸሽተው በዛፎች መካከል ተሸሸጉ። እግዚአብሔር *"አዳም ሆይ፥ ወዴት ነህ?"* ብሎ በጠየቀው ጊዜ፣ የኃጢአት የመጀመሪያው ፍሬ የሆነው **ፍርሃትና የኃላፊነት ሸሽት** ታየ። አዳም ሔዋንን ፣በተዘዋዋሪ እግዚአብሔርን ወቀሰ፡- *"ከእኔ ጋር እንድትሆን የሰጠሽኝ ሴት እርስዋ ከዛፉ ሰጠችኝና በላሁ።"* ሔዋንም እባቡን ወቀሰች። ይህ እርስ በርስ መወቃቀስ የሰው ልጅ ከእግዚአብሔር ብቻ ሳይሆን፣ እርስ በርሱም መለያየቱን አረጋገጠ።

የፍርድ ውሳኔና ከገነት መባረር

እግዚአብሔር በኃጢአት ላይ የጽድቅ ፍርዱን አስተላለፈ፡-

- **በእባቡ (ሰይጣን) ላይ፡** የተረገመ እንዲሆንና በመጨረሻም በሴቲቱ ዘር ራሱ እንዲቀጠቀጥ (ዘፍጥረት 3፡15)።
- **በሔዋን ላይ፡** በወሊድ ጊዜ ሕማም እንዲበዛ፣ እና በባሏ ሥልጣን ሥር እንድትሆን።
- **በአዳም ላይ፡** ምድር በእርሱ ምክንያት የተረገመች ሆነች፤ እንጀራውን በፊቱ ወዝ እንደሚበላ እና በመጨረሻም አፈር ስለሆነ ወደ አፈር እንደሚመለስ (አካላዊ ሞት) ተነገረው።

በመጨረሻም፣ ወደ ሕይወት ዛፍ እጃቸውን እንዳይዘረጉ አዳምና ሔዋን ከኤደን ገነት ተባረሩ። ኪሩቤልና የምትገለባበጥ የነበልባል ሰይፍም የሕይወትን ዛፍ መንገድ ለመጠበቅ ተቀመጡ። ይህ የሰው ዘር ከፈጣሪው ጋር የነበረው የቅርብ ኅብረት የተቋረጠበትና **መንፈሳዊ ሞት** ወደ ዓለም የገባበት አሳዛኝ ታሪክ ነው።

በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የኃጢአት መስፋፋት

የአዳም ውድቀት በእርሱ ብቻ አላበቃም፤ ይልቁንም "ጥንተ አብሶ" ፣ የተበላሸ ተፈጥሮ ወደ ዘሮቹ ሁሉ ተላለፈ። መጽሐፍ ቅዱስ ኃጢአት እንዴት በሰው ልጆች ታሪክ ውስጥ በፍጥነት እንደተስፋፋና ሥር እንደሰደደ በተለያዩ ታሪኮች ያስረዳል፡-

የቃየልና አቤል ታሪክ (ዘፍጥረት 4) - የመጀመሪያው ግድያ

የውርስ ኃጢአት ምን ያህል አጥፊ እንደሆነ ከተገለጠባቸው የመጀመሪያ ታሪኮች አንዱ የቃየል ታሪክ ነው። አዳምና ሔዋን ከገነት ከተባረሩ በኋላ ቃየልንና አቤልን ወለዱ። ቃየል ለእግዚአብሔር ካቀረበው መሥዋዕት ይልቅ የአቤል መሥዋዕት በመወደዱ፣ በቃየል ልብ ውስጥ ቅናት፣ ቁጣና ጥላቻ ነገሠ። እግዚአብሔር ቃየልን *"ኃጢአት በደጅ ታደባለች፤ ፈቃድዋም ወደ አንተ ነው፥ አንተ ግን በእርስዋ ንገሥባት"* ብሎ ቢያስጠነቅቀውም፣ ቃየል ግን ለክፉ ተፈጥሮው በመሸነፍ የገዛ ወንድሙን አቤልን ገደለ። ይህ ታሪክ የሰው ልጅ ተፈጥሮ ያለ አንዳች መለኮታዊ ጣልቃ ገብነት ወደ ክፋትና ወደ ሞት አድራጊነት ማዘንበሉን ያሳያል።

የኖኅ ዘመን (ዘፍጥረት 6) - የሰው ልጅ ጠቅላላ ክፋት

ትውልድ እየበዛ ሲሄድ የሰው ልጅ ክፋትም ከቁጥጥር ውጭ እየሆነ መጣ። በዘፍጥረት 6:5 ላይ የእግዚአብሔር ቃል ሲናገር *"እግዚአብሔርም የሰው ክፋት በምድር ላይ እንደ በዛ፥ የልቡ አሳብ ምኞትም ሁልጊዜ ፈጽሞ ክፉ ብቻ እንደ ሆነ አየ።"* ይህ የጥንተ አብሶ ከፍተኛው ጥግ ነበር። ኃጢአት ጥቂት ሰዎችን ብቻ ሳይሆን፣ ዓለምን በሙሉ አበላሽቶ ነበር። የሰው ልጅ በሙሉ በኃጢአት መበከሉንና የኃጢአት ደመወዝ ደግሞ ሞት መሆኑን፣ እግዚአብሔር በኖኅ ዘመን ባመጣው የጥፋት ውኃ (የማይድንበትን ክፋት በማጥፋት) የፍትሕ ፍርዱን አሳይቷል።

የባቢሎን ግንብ (ዘፍጥረት 11) - የሰው ልጅ የጋራ ትዕቢት

ከጥፋት ውኃ በኋላም ቢሆን፣ የውርስ ኃጢአት ከሰው ልጅ ልብ አልጠፋም። የሰው ልጆች *"ኑ፥ ሰማያትንን እናስጠራ፤ በምድር ፊት ሁሉ እንዳንበተን ለእኛ ከተማና ራሱ ወደ ሰማይ የሚደርስ ግንብ እንሥራ"* (ዘፍጥረት ፲፩:4) በማለት በእግዚአብሔር ላይ አደሙ። ይህ ድርጊት አዳምና ሔዋን "እንደ እግዚአብሔር እንሆናለን" ብለው የነበራቸውን የመጀመሪያውን ትዕቢትና አመጽ በቡድን ደረጃ መድገም ነበር። ኃጢአት በግለሰብ ደረጃ (እንደ ቃየል)፣ በማኅበረሰብ ደረጃ (እንደ ኖኅ ዘመን) እና በተቋም/ሥርዓት ደረጃ (እንደ ባቢሎን) የሰውን ልጅ ሙሉ በሙሉ እንደተቆጣጠረው እነዚህ ታሪኮች በግልጽ ያሳያሉ።

የጥንተ አብሶ መዘዝ፡ በፈቃድና በሞት ላይ ያለው ተጽዕኖ

- **በኃጢአት ተፈጥሮ ላይ፡** የውርስ ኃጢአት (ጥንተ አብሶ) የሰውን ልጅ ወደ ክፋት የማዘንበል ዝንባሌን ያብራራል፣ ይህም የግል ኃጢአቶች እንዲፈጸሙ ያደርጋል። ሮሜ 3:23 *"ሁሉ ኃጢአትን ሠርተዋልና የእግዚአብሔርም ክብር ጎድሎአቸዋል፤"* ይላል። የሰው ልጅ አሁን ኃጢአተኛ የሚሆነው ኃጢአት ስለሠራ ብቻ ሳይሆን፣ ኃጢአተኛ ሆኖ ስለተወለደ ጭምር ነው። (መዝሙር 51:5)

- **በሰው ልጅ ነጻ ፈቃድ ላይ፡** የውርስ ኃጢአት የሰው ልጅን ፈቃድ አበላሽቶታል ። ምንም እንኳን የሰው ልጆች አሁንም ምርጫ የማድረግ ችሎታ ቢኖራቸውም፣ ያለ መለኮታዊ ጸጋ ወደ እግዚአብሔር የመዞር፣ ራሳቸውን የማዳን ወይም በእግዚአብሔር ፊት እውነተኛ መልካም ነገር የማድረግ ችሎታ አጥተዋል። ይህ በሥነ-መለኮት "ሙሉ በሙሉ መበላሸት" ተብሎ ይታሰባል (ኤርምያስ 17:9፣ ሮሜ 7:18)።

- **በሞት ላይ፡** የአዳም ኃጢአት አካላዊና መንፈሳዊ ሞትን ወደ ዓለም አመጣ። ሮሜ 5:12 *"ስለዚህ ምክንያት ኃጢአት በአንድ ሰው ወደ ዓለም ገባ በኃጢአትም ሞት፥ እንደዚሁም ሁሉ ኃጢአትን ስላደረጉ ሞት ለሰው ሁሉ ደረሰ"* በማለት ይህንን ያረጋግጣል።

በዚህ አስከፊ ትምህርት ውስጥ ያለ ታላቅ ተስፋ

የጥንተ አብሶና የውድቀት ታሪክ አስከፊ እውነታ ቢሆንም፣ ይህ ዳራ የወንጌልን ብርሃን፣ አስደናቂነትና አስፈላጊነት ከቡር ያደርገዋል። ጳውሎስ እንዲህ ሲል ጽፏል፡-

> *"በደልም እንዲበዛ ሕግ ጭምር ገባ፤ ዳሩ ግን ኃጢአት በበዛበት፥ ኃጢአት በሞት እንደ ነገሠ፥ እንዲሁ ደግሞ ጸጋ ከጌታችን ከኢየሱስ ክርስቶስ የተነሣ በጽድቅ ምክንያት ለዘላለም ሕይወት ይነግሥ ዘንድ፥ ጸጋ ከመጠን ይልቅ በለጠ።" (ሮሜ 5:20)*

የወደቅንበትንና የጥንተ አብሶን ጥልቀት መገንዘብ፣ የክርስቶስን (የሁለተኛውን አዳም) ቤዛነት አስፈላጊነት፣ የዳግም መወለድን ኃይል፣ እና የሰውን የድንጋይ ልብ ወደ ሥጋ ልብ ሊለውጥ የሚችለውን የመንፈስ ቅዱስ የጸጋ ተአምር እንድንረዳ ያደርገናል።

የድነት አስፈላጊነት

የውርስ ኃጢአት ትምህርት የሰው ልጅ በሥነ ምግባር ደካማ ወይም በማኅበራዊ ደረጃ የተበላሸ ብቻ ሳይሆን በመንፈሳዊ የሞተ፣ ከእግዚአብሔር የተገለለ እና ራሱን ማዳን የማይችል መሆኑን ያሳያል። ይህ ሁኔታ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በሁሉም መጻሕፍት ውስጥ የሚገኝ የድነትን አስቸኳይ ፍላጎት ይነግረናል። ከዘፍጥረት እስከ ራዕይ ድረስ፣ ቅዱሳት መጻሕፍት ድነትን እንደ ሰው ስኬት ሳይሆን፣ በእግዚአብሔር ጸጋ ላይ የተመሠረተ፣ በክርስቶስ የተፈጸመ፣ እና ለሚያምኑ ሁሉ የተዘረጋ መለኮታዊ የማዳን ተልዕኮ አድርገው ያቀርባሉ።

ከእግዚአብሔር መገለል

ከውድቀት በኋላ፣ አዳምና ሔዋን ከኤደን ገነት ተባረሩ (ዘፍጥረት 3:24)፣ ይህም የሰው ልጅ ከእግዚአብሔር መገኘት መለያየትን ያመለክታል። ይህ መንፈሳዊ መገለል ለሰው ልጅ ሁኔታ ቀጣይ አስቸጋሪ የኑሮ መሠረት ይሆናል፡-

“ነገር ግን በደላችሁ በእናንተና በአምላካችሁ መካከል ለይታለች፥ እንዳይሰማም ኃጢአታችሁ ፊቱን ከእናንተ ሰውሮታል።” (ኢሳይያስ 59:2)

ይህ መለያየት ወደ መንፈሳዊ ጨለማ (ኤፌሶን 4:18)፣ ለኃጢአት ባርነት (ሮሜ 6:6)፣ ፍርሃትና ጥፋተኝነት (ዘፍጥረት 3:10)፣ እና በመጨረሻም አካላዊና ዘላለማዊ ሞት (ሮሜ 6:23) ይመራል። የሰው ልብ፣ አንድ ጊዜ ከእግዚአብሔር ጋር ህብረት ለማድረግ የሚናፍቅ የነበረው አሁን ሥልጣኑን ይቃወማል እናም ለራስ አምልኮ፣ ለጣዖት አምልኮ እና ለኃጢአት ባሪያ ሆኗል።

የእግዚአብሔር የቃል ኪዳን ምላሽ

የሰው ልጅ ቢያምፅም፣ እግዚአብሔር በጥፋት ሳይሆን፣ በቤዛነት ተስፋዎች ምላሽ ሰጥቷል።

ዘፍጥረት 3:15 – የመጀመሪያው የድነት ወንጌል

“እርሱ ራስህን ይቀጠቅጣል፥ አንተም ሰኮናውን።” ይህ የመጀመሪያው የወንጌል ተስፋ እባቡን ስለሚያሸንፍ የወደፊት ዘር ይናገራል፤ ይህም በክርስቶስ ስቅለትና ትንሣኤ በመጨረሻ የተፈጸመ ትንቢት ነው። በዘፍጥረት ምዕራፍ 3 ላይ የሰው ልጅ ከወደቀ በኋላ፣ እግዚአብሔር ወዲያውኑ የድነትን ተስፋ ሰጠ። ይህ ተስፋ “የመጀመሪያው ወንጌል” በመባል የሚታወቅ ሲሆን፣ የወደቀውን ዓለም ለማዳን የእግዚአብሔርን ታላቅ ዕቅድ መጀመሪያ ያመለክታል።

የተስፋ ቃል ኪዳኖች

በብሉይ ኪዳን እግዚአብሔር በቃል ኪዳኑ አማካኝነት የድነት ታሪክን መሠረት ይጥላል፡-

- **የኖኅ ቃል ኪዳን (ዘፍጥረት 9)፡** የሰው ልጅ ኃጢአት ቢኖርም ሕይወትን መጠበቅ።
- **የአብርሃም ቃል ኪዳን (ዘፍጥረት 12፣ 15፣ 17)፡** የሕዝብ፣ የመሬት እና ዓለም አቀፋዊ በረከት ተስፋ።
- **የሙሴ ቃል ኪዳን (ዘጸአት 19-24)፡** ሕግ እንደ ቅድስና መመሪያ፣ ግን የኃጢአት መስታወትም ጭምር።
- **የዳዊት ቃል ኪዳን (2 ሳሙኤል 7)፡** ከዳዊት ዘር ዘላለማዊ ንጉሥ እንደሚመጣ ተስፋ።
- **አዲስ ቃል ኪዳን (ኤርምያስ 31:31-34)፡** የተለወጠ ልብ፣ የኃጢአት ይቅርታ እና በመንፈስ የተሞላ ታዛዥነት።

እነዚህ ቃል ኪዳኖች በአጠቃላይ አዳም ያጣውን የሚመልስ መሲሕን ይጠባበቃሉ።

የሕግን ማዳን አለመቻል

የሙሴ ሕግ፣ ቅዱስና መልካም ቢሆንም፣ የሰውን ልብ ሊለውጥ ወይም የኃጢአትን ውጤት ሊሸር አይችልም። *"ይህም የሕግን ሥራ በመሥራት ሥጋ የለበሰ ሁሉ በእርሱ ፊት ሰለማይጸድቅ ነው፤ ኃጢአት በሕግ ይታወቃልና።"* (ሮሜ 3:20) ሕጉ ችግሩን ይመረምራል እንጂ አያድነውም። የሰውን ኃጢአተኝነት ለማጋለጥ፣ የእግዚአብሔርን ቅድስና ለማሳየት፣ እና የተሻለ ጽድቅ አስፈላጊነትን ለማመልከት ያገለግላል።

በክርስቶስ ያለው ድነት፡ የእግዚአብሔር መድኃኒት

የወንጌል እምብርት እግዚአብሔር እኛ ለራሳችን ማድረግ የማንችለውን ለእኛ ማድረጉ ነው። ድነት በእግዚአብሔር የተጀመረ (ዮሐንስ 3:16)፣ በክርስቶስ የተፈጸመ (ሮሜ 5:6-10)፣ እና በመንፈስ የተተገበረ (ቲቶ 3:5) ነው። በክርስቶስ ፍጹም ታዛዥነት፣ ተተኪ ሞት፣ እና አሸናፊ ትንሣኤ አማካኝነት እግዚአብሔር ጽድቅን፣ እርቅን እና ዳግም መወለድን ይሰጣል።

"ነገር ግን እግዚአብሔር በምሕረቱ ባለ ጠጋ ስለ ሆነ፥ ከወደደን ከትልቅ ፍቅሩ የተነሣ በበደላችን ሙታን እንኳ በሆንን ጊዜ ከክርስቶስ ጋር ሕይወት ሰጠን፥ በጸጋ ድናችኋልና፥" (ኤፌሶን 2:4-5)

ጸጋ እንጂ ሥራ አይደለም

ጳውሎስ ድነት በሰው መልካም ሥራ ሳይሆን፣ በእምነት እንደሆነ አጥብቆ ያስረዳል። ኤፌሶን 2:8-9 ላይ እንደተገለጸው፣ ድነት የእግዚአብሔር የጸጋ ስጦታ ነው። *"ሰው ያለ ሕግ ሥራ በእምነት እንዲጸድቅ እንቆጥራለንና።"* (ሮሜ 3:28)። ድነት ለጻድቃን ሽልማት ሳይሆን፣ ለጥፋተኞች ስጦታ ነው። ይህ ጸጋ ጥፋተኝነትን ይሰርዛል፣ የኃጢአትን ኃይል ይሰብራል፣ እና የለውጥ ሂደትን ይጀምራል።

አዲስ ፍጥረት

በክርስቶስ ያለው ድነት ይቅርታ ብቻ ሳይሆን፣ ዳግም መወለድም ነው። ይህ እርሱ የሰውን ልጅ ሙሉ ማንነት የሚነካ መሠረታዊ ለውጥና መንፈሳዊ ዳግም መወለድ ነው። ኃጢአት ይቅር መባሉ ከእግዚአብሔር ቁጣና ከኃጢአት ቅጣት ነጻ መውጣትን ያመለክታል፤ ነገር ግን የድሮው ኃጢአተኛ ተፈጥሮ ይሞታል፤ በክርስቶስ ውስጥ ደግሞ አዲስ ተፈጥሮ ይነሳል። *"ስለዚህ፥ ማንም በክርስቶስ ቢሆን አዲስ ፍጥረት ነው፤ አሮጌው አልፎአል፤ እነሆ፥ ሁሉም አዲስ ሆኖአል።"* (2 ቆሮንቶስ 5:17)

© 2025 የህይወት ቃል ህብረት